

1. Demografický vývoj

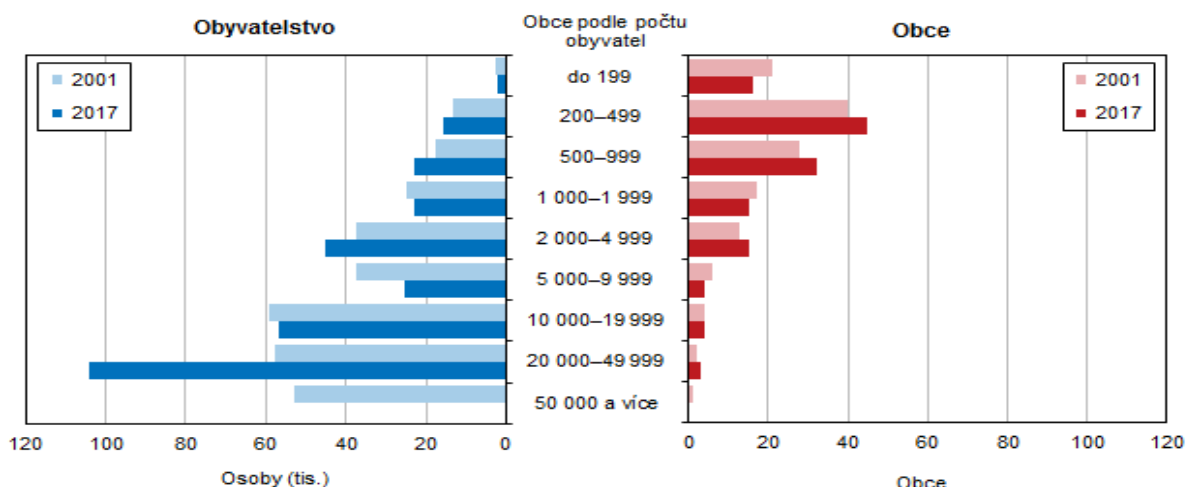
Územní změny, sídelní struktura

Karlovarský kraj je druhý nejmenší z regionů ČR a žije v něm nejméně obyvatel.

Karlovarský kraj se rozkládá na 3,3 tis. km², což představuje 4,2 % území České republiky a je tak druhým nejmenším krajem po Libereckém kraji. Podíl obyvatelstva kraje na ČR je nejnižší ze všech regionů a jeho hodnota činí 2,8 %. Hustotou zalidnění 89,3 obyvatel na km² se Karlovarský kraj řadí k regionům s nejnižší hustotou zalidnění, nižší hustota zalidnění je pouze v Jihočeském kraji, v Kraji Vysočina a v Plzeňském kraji. V našem kraji je od roku 2016 celkem 134 obcí, včetně dvou nově vzniklých obcí na území vojenského újezdu Hradiště (Bražec a Doupovské Hradiště).

Graf 1.1. Sídelní struktura Karlovarského kraje v letech 2001 a 2017 (stav k 31. 12.)

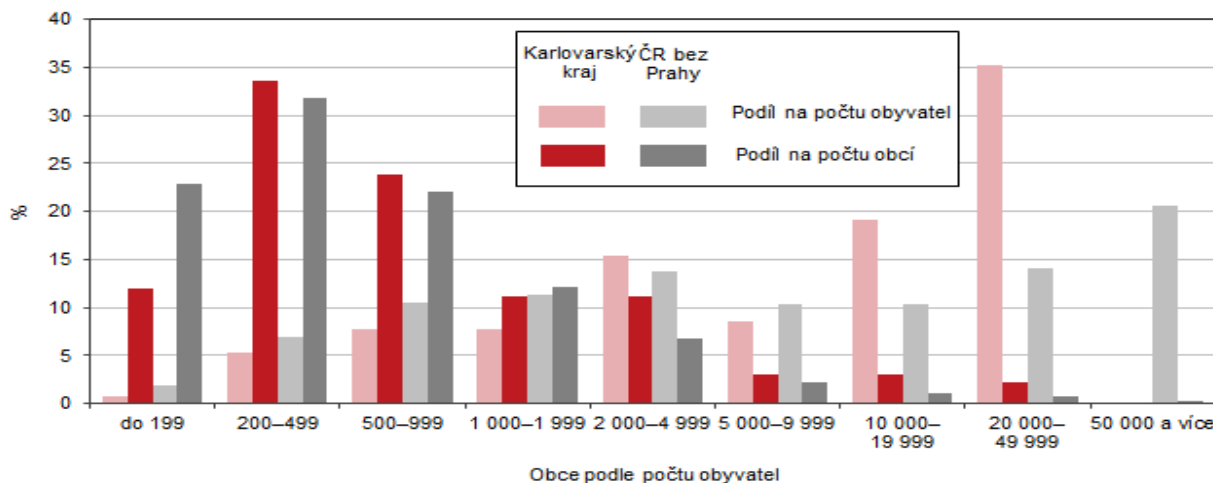
Zdroj: ČSÚ

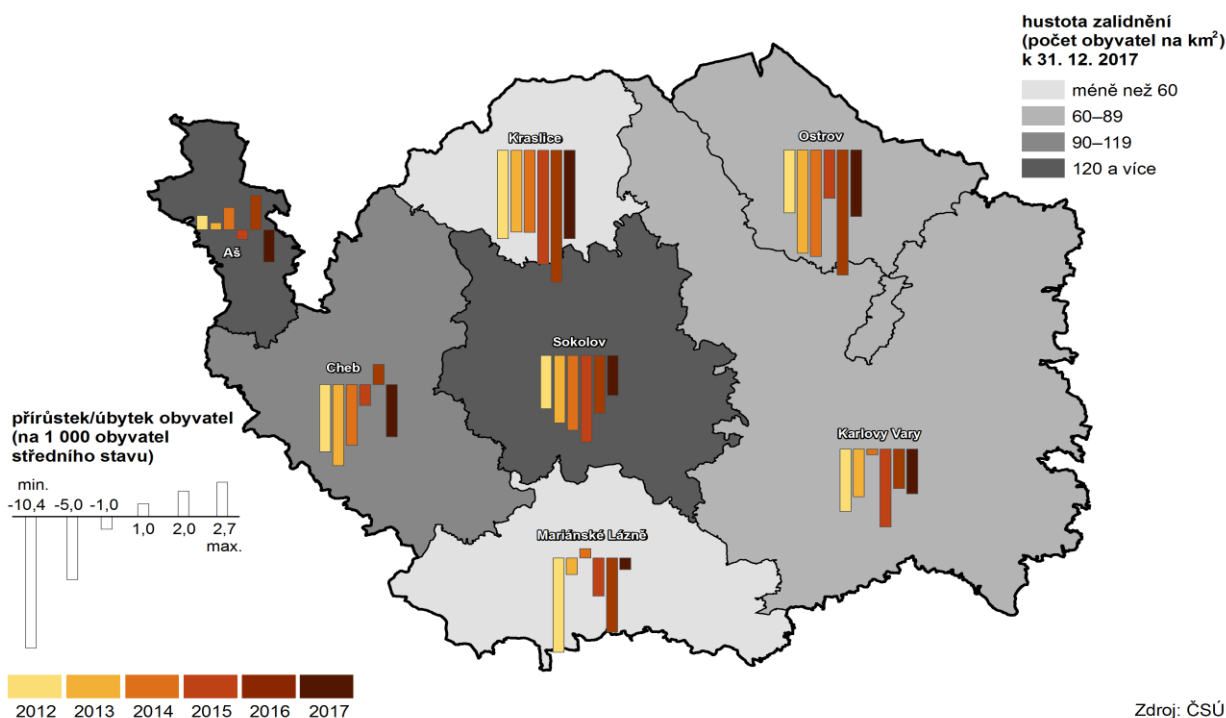
V kraji platí, že se zvětšující se velikostí obce se zvyšuje i podíl zde žijících obyvatel. Obcí do 199 obyvatel je v kraji 11,9 % a žije zde pouhých 0,7 % obyvatel. Naopak nejvyšší podíl (35,3 %) osob žije ve třech městech Karlovarského kraje s více než 20 tis. obyvateli.

Graf 1.2. Sídelní struktura obcí Karlovarského kraje a České republiky (bez Prahy) k 31. 12. 2017

Zdroj: ČSÚ

Pohyb obyvatel ve správních obvodech ORP Karlovarského kraje v letech 2012 až 2017

Podíl městského obyvatelstva je nejvyšší z krajů ČR.

Od roku 2012 je v kraji celkem 38 měst, ve kterých v roce 2017 žilo 82,2 % všech obyvatel kraje. Tento podíl je v mezikrajském srovnání nejvyšší ze všech regionů ČR (s výjimkou Hl. města Prahy). Mezi městy je velké rozpětí v počtu obyvatel. Ve městě Přebuz žilo k 31. 12. 2017 celkem 69 obyvatel, naopak v Karlových Varech žilo ke stejnému datu 48 776 obyvatel. Ve srovnání s rokem 2007 došlo ke snížení podílu městského obyvatelstva o 1,2 procentního bodu. Toto mírné snižování má celorepublikový charakter a odráží skutečnost, že se lidé stěhují z měst do jejich okrajových částí.

Vývoj počtu obyvatel

Pokračuje klesající trend vývoje počtu obyvatel kraje...

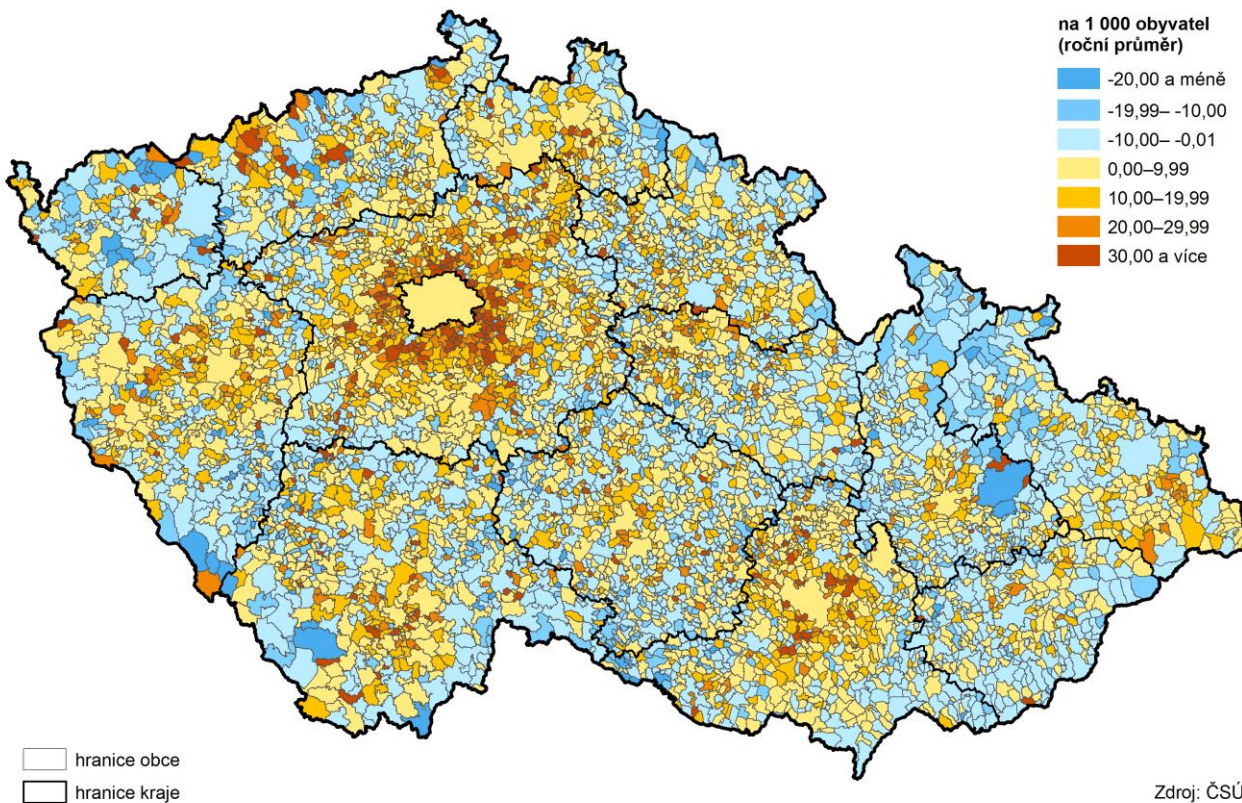
Na konci roku 2017 žilo v kraji celkem 295 686 obyvatel, což je o 0,4 % obyvatel méně než před rokem. Po poměrně výrazném zvýšení počtu obyvatel v roce 2007 (díky vysokému počtu přistěhovalých), tak v roce 2017 pokračoval trend v poklesu počtu obyvatel v kraji, který přetrvává od roku 2008.

...díky migračnímu úbytku...

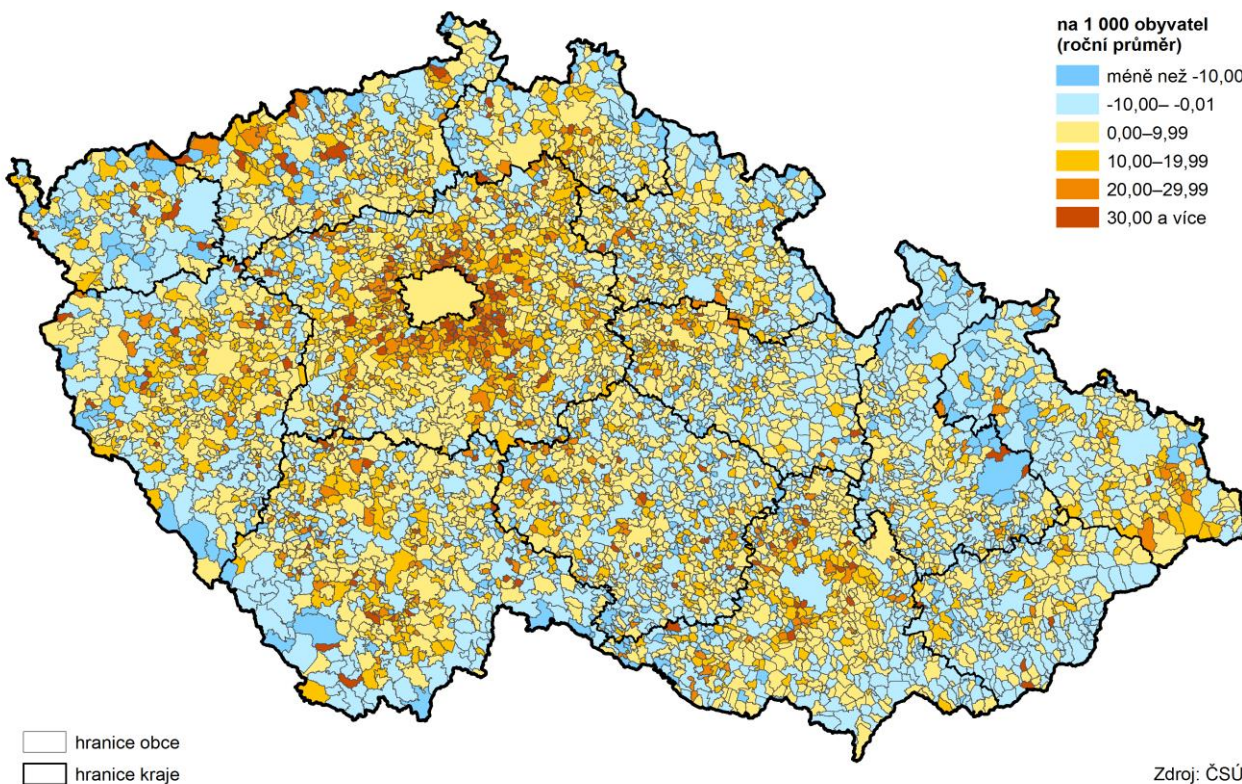
Již od roku 2009 vykazuje každoročně migrační přírůstek záporné hodnoty. V roce 2017 se do kraje přistěhovalo celkem 3 081 obyvatel, z nichž 41,0 % bylo ze zahraničí. Vystěhovalo se celkem 3 491 obyvatel, z nich 16,4 % se stěhovalo do zahraničí. To představuje migrační úbytek 410 osob. K tomuto migračnímu meziročnímu úbytku došlo i přesto, že se ve srovnání s minulým rokem mírně zvýšil počet přistěhovalých do kraje a zároveň došlo také ke snížení počtu vystěhovalých z kraje (o 7,0 %), migrační saldo tak zaznamenalo meziroční pokles o 41,7 %.

Celkový přírůstek/úbytek počtu obyvatel v obcích v letech 2012 až 2017

Přírůstek/úbytek počtu obyvatel stěhováním v obcích v letech 2012 až 2017

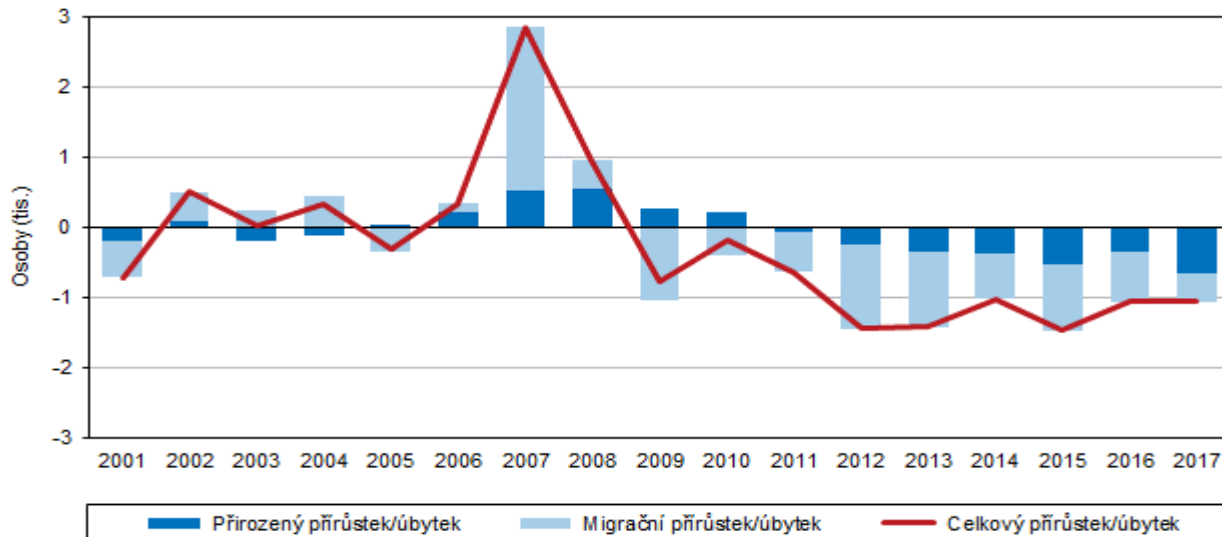

...a také díky zápornému přirozenému přírůstku.

Také přirozený přírůstek obyvatel v kraji vykazuje již sedmý rok za sebou záporné hodnoty. V roce 2017 se v Karlovarském kraji živě narodilo celkem 2 753 dětí, což je o 653 méně, než kolik obyvatel ve stejném roce zemřelo.

Graf 1.3. Pohyb obyvatel v Karlovarském kraji

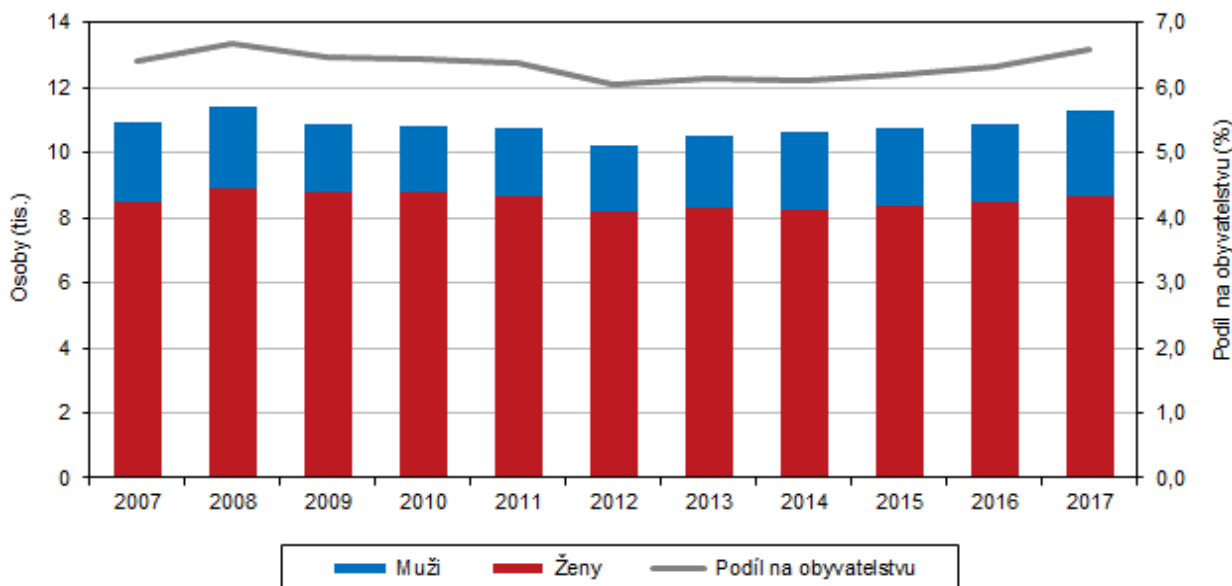
Zdroj: ČSÚ

V rámci celé České republiky byl Karlovarský kraj jedním z osmi krajů, které vykazovaly záporný přirozený přírůstek, přičemž hodnota přirozeného přírůstku kraje vykazovala nejnižší hodnotu ze všech krajů (-2,2 na 1 000 obyvatel středního stavu). Hodnota přirozeného přírůstku se v devíti regionech ČR ve srovnání s předcházejícím rokem snížila, v Karlovarském kraji byl zaznamenán pátý největší přirozený úbytek mezi všemi kraji.

Graf 1.4. Cizinci (bez osob s platným azylem) v Karlovarském kraji (stav k 31. 12.)

Zdroj: ČSÚ

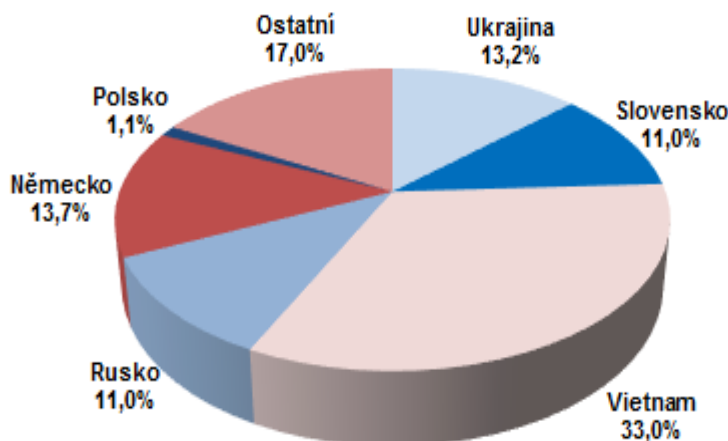

Podíl cizinců je druhý nejvyšší mezi kraji ČR.

Počet cizinců (bez azylantů) v kraji v roce 2017 doznal meziroční nárůst. Ke dni 31. 12. zde žilo 19 958 cizinců (z nich 43,5 % byly ženy), což představuje meziroční nárůst o 2,9 %. Podíl cizinců na celkovém počtu obyvatel vykazuje v kraji dlouhodobě rostoucí trend, od roku 1996 se tento podíl zvýšil o 4,2 procentního bodu na 6,7 %. V mezikrajském srovnání je hodnota podílu cizinců v Karlovarském kraji druhá nejvyšší po HI. městě Praze a republikový průměr převyšuje o 1,8 procentního bodu.

Graf 1.5. Cizinci (bez osob s platným azylem) v Karlovarském kraji (stav k 31. 12. 2017)

Zdroj: Ředitelství služby cizinecké policie

Jak lze vyčíst z grafu 1.5., nejpočetnější skupinou cizinců jsou Vietnamci, kteří tvoří třetinu všech cizinců žijících na území našeho kraje. Dalšími významně zastoupenými cizinci jsou Němci, Ukrajinci, Rusové a Slováci.

Při pohledu na meziokresní srovnání lze vysledovat, že vysoký podíl cizinců žije v okresech Cheb (8,4 %) a Karlovy Vary (8,1 %), v okrese Sokolov je jejich zastoupení naopak mnohem nižší (3,2 % všech obyvatel okresu). V okrese Cheb je velmi vysoké zastoupení Vietnamců, a to dokonce 44,4 % všech cizinců, zatímco v karlovarském okrese žije nejvíce Rusů (18,2 %) a Ukrajinců (16,0 % všech cizinců žijících v daném okrese).

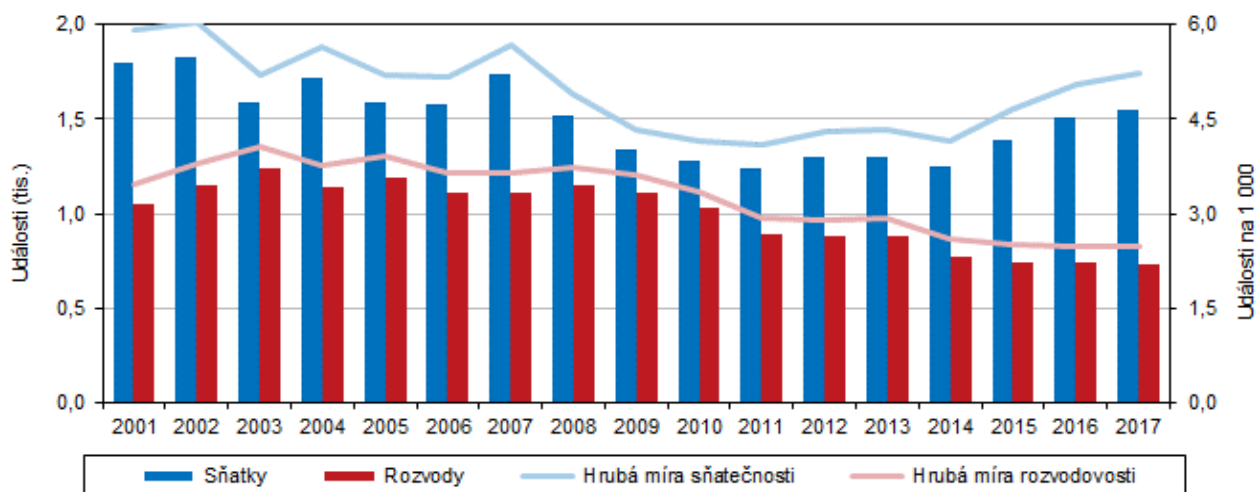
Demografické události

Sňatečnost se meziročně zvýšila.

V roce 2017 bylo v kraji uzavřeno celkem 1 551 sňatků, což představuje meziroční nárůst o 3,1 % oproti minulému roku. Již třetí rok za sebou tak došlo k meziročnímu nárůstu počtu sňatků. Z dlouhodobého pohledu ale vývoj počtu sňatků v kraji vykazuje klesající trend, ve srovnání s počtem sňatků v roce 2000 došlo ke snížení jejich počtu o 16,0 %. Míra sňatečnosti v Karlovarském kraji činila 5,2 ‰ a pohybovala se nad úrovní celorepublikového průměru (5,0 ‰). Zároveň se jedná o nejvyšší míru sňatečnosti mezi všemi kraji ČR (společně s Libereckým krajem). V rámci Karlovarského kraje nejvíce vstupovali do manželství lidé v okrese Sokolov, kde míra sňatečnosti činila 5,4 ‰.

Graf 1.6. Sňatky a rozvody v Karlovarském kraji

Zdroj: ČSÚ

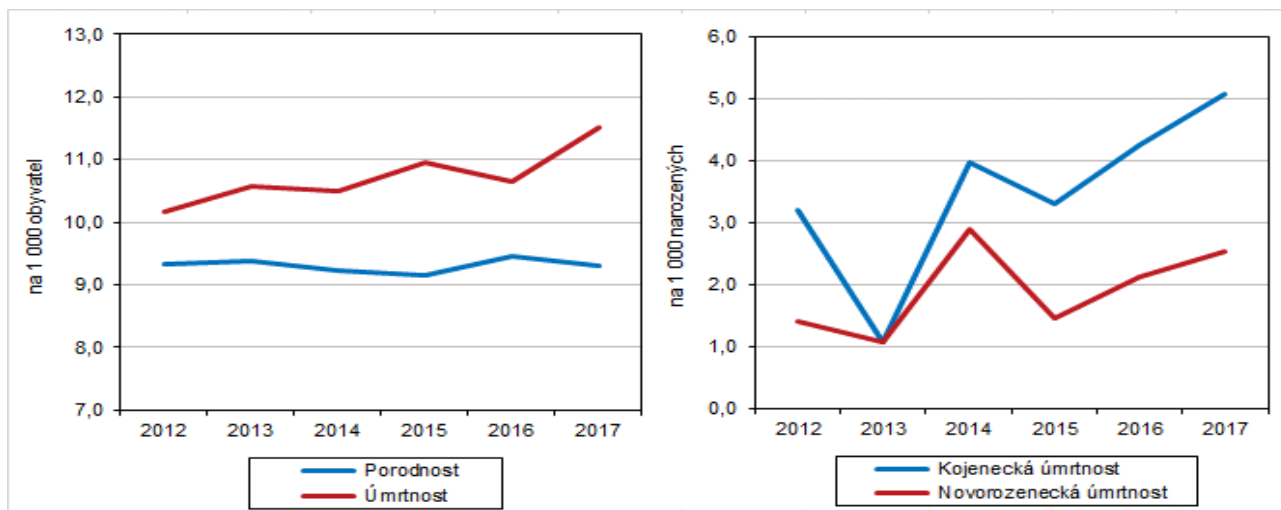

Průměrný věk nevěst i ženichů se meziročně prakticky nezměnil.

Průměrný věk ženichů a nevěst se postupně zvyšuje, v roce 2017 se ale meziročně téměř nezměnil. Průměrný věk nevěst v tomto roce činil 34,4 let, ženichů 37,8 roku. Poprvé se vdávaly ženy v průměrném věku 29,9 let a muži se poprvé ženili v průměru ve věku 32,6 roku. Věk nevěst i ženichů se tak od roku 2008 zvýšil, u nevěst o 2,0 roky a u ženichů o 1,4 roku. Do manželství vstupovaly nejčastěji ženy ve věkové kategorii 25–29 let (28,8 %), nejvíce mužů se ženilo také ve věku 25–29 let (23,0 %). První manželství uzavíralo 1 105, tj. 71,2 % nevěst a 1 092, tj. 70,4 % ženichů.

Graf 1.7. Porodnost a úmrtnost, novorozenecká a kojenecká úmrtnost v Karlovarském kraji

Zdroj: ČSÚ

Rozvodovost je pátá nejvyšší mezi kraji ČR.

V kraji bylo ve sledovaném roce rozvedeno celkem 734 manželství, což je o 0,7 % méně než v roce 2016. Nejvíce se rozváděly manželské páry v okrese Karlovy Vary (284 rozvodů), relativně pak v okrese Sokolov (2,6 ‰). Míra rozvodovosti v roce 2017 již sedmý rok za sebou nedosáhla hranice tří rozvodů na tisíc obyvatel (2,5 ‰) a byla přibližně na stejné úrovni jako celorepublikový průměr. V mezikrajském srovnání zaujal Karlovarský kraj pátou nejhorší pozici na pomyslném žebříčku míry rozvodovosti ze všech krajů ČR po Středočeském, Ústeckém, Libereckém

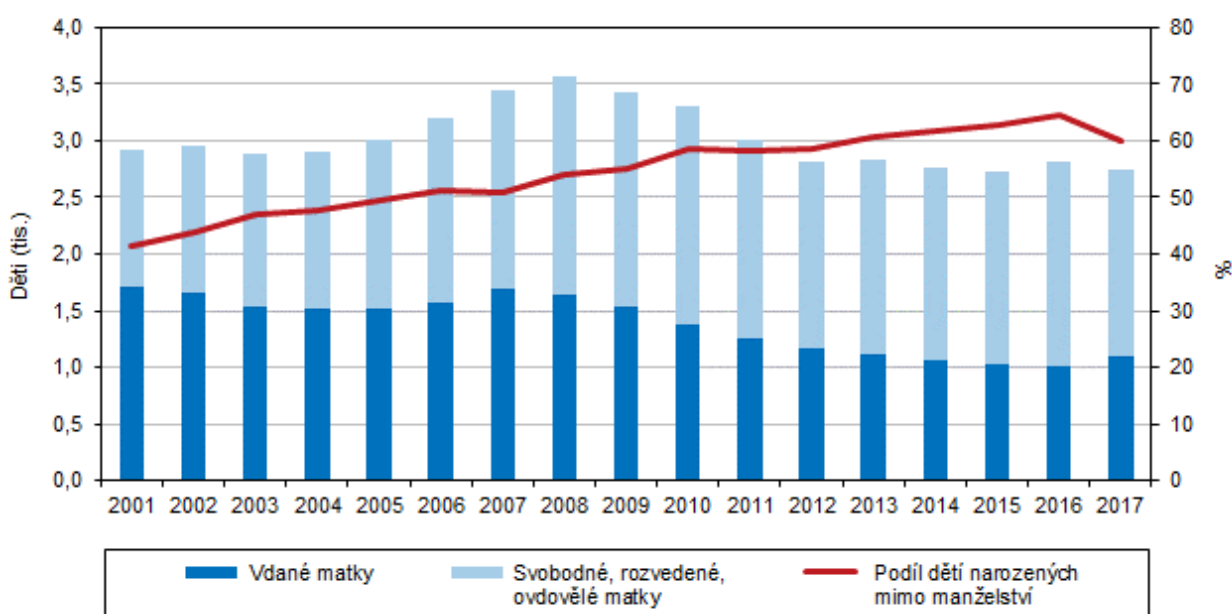

a Pardubickém kraji. Pozitivním zjištěním je, že při dlouhodobém srovnání vykazuje tento ukazatel v kraji klesající tendenci.

Průměrný věk manželů při rozvodu se dlouhodobě zvyšuje, od roku 2008 se věk mužů při rozvodu zvýšil o 3,8 roku a u žen o 3,6 roku. Průměrný věk při rozvodu tak činil v roce 2017 u mužů 45,3 roku, u žen 42,1 roku. Nejčastěji se rozvádějí manželé ve věku 40–49 let (u mužů 40,5 % všech rozvodů, u žen 37,6 % všech rozvodů). Jako důvod rozvodu byl nejčastěji uváděn rozdíl povah, názorů a zájmů (na straně mužů 58,6 % rozvodů, na straně žen 58,4 % rozvodů). Téměř 40,0 % rozváděných manželství trvalo 15 a více let a více než polovina rozvedených manželů vychovává nezletilé děti.

Graf 1.8. Živě narozené děti podle rodinného stavu matky a podíl dětí narozených mimo manželství v Karlovarském kraji

Zdroj: ČSÚ

Porodnost se opět meziročně snížila.

V roce 2017 se v kraji živě narodilo 2 753 dětí, což představuje porodnost okolo 9,3 ‰ a znamená meziroční pokles (o 0,2 ‰) oproti roku předchozímu. Při pohledu na úroveň porodnosti v několika posledních letech zjišťujeme, že porodnost dlouhodobě vykazuje klesající tendenci, po meziročním nárůstu v roce 2016 porodnost v našem kraji v roce 2017 opět klesla. Nejvyšší porodnost za posledních patnáct let byla vykázána v roce 2008 (11,5 ‰), kdy kulminovala porodnost silných ročníků žen narozených v sedmdesátých letech minulého století, porodnost v roce 2015 byla naopak nejnižší za posledních 15 let. Hodnota ukazatele míry porodnosti v roce 2017 byla v Karlovarském kraji nejmenší ze všech regionů ČR a celorepublikový průměr činil 10,8 ‰. Z okresů Karlovarského kraje vykazoval nejvyšší míru porodnosti okres Cheb (9,7 ‰).

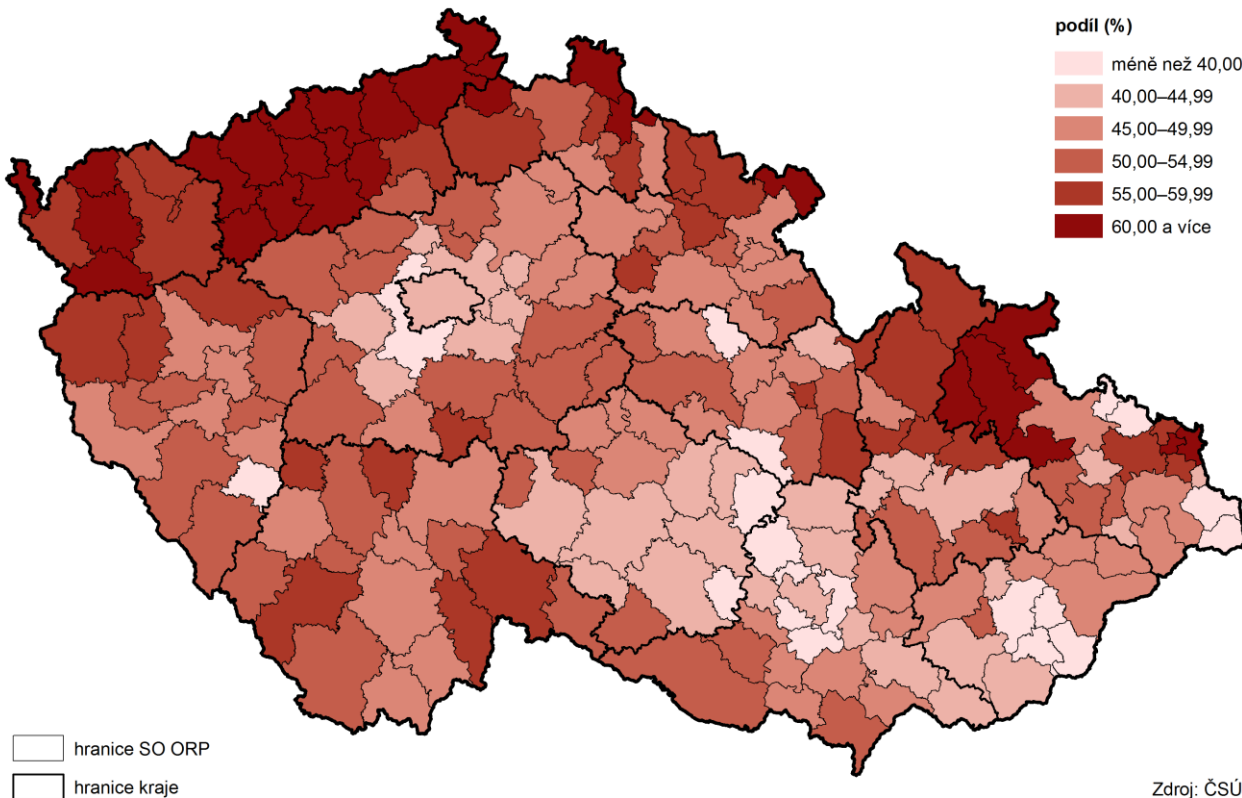
Nejvyšší podíl prvorozených dětí.

Nejvíce (1 320, tj. 47,9 %) živě narozených dětí bylo v pořadí prvním dítětem matky, druhorození tvořili 34,3 % všech živě narozených dětí. V několika posledních letech se mírně zvyšuje podíl dětí, které se narodily matce jako čtvrté či další, těchto dětí bylo v roce 2017 celkem 5,9 %, což je o 0,7 procentního bodu více než v roce 2008. Nejčastěji rodily matky ve věku 25–29 let (841 narozených dětí) a ve věku 30–34 let (782 narozených dětí). Nejmladší matce bylo 15 let a nejstarší 45 let.

V kraji je druhý nejvyšší podíl dětí narozených mimo manželství.

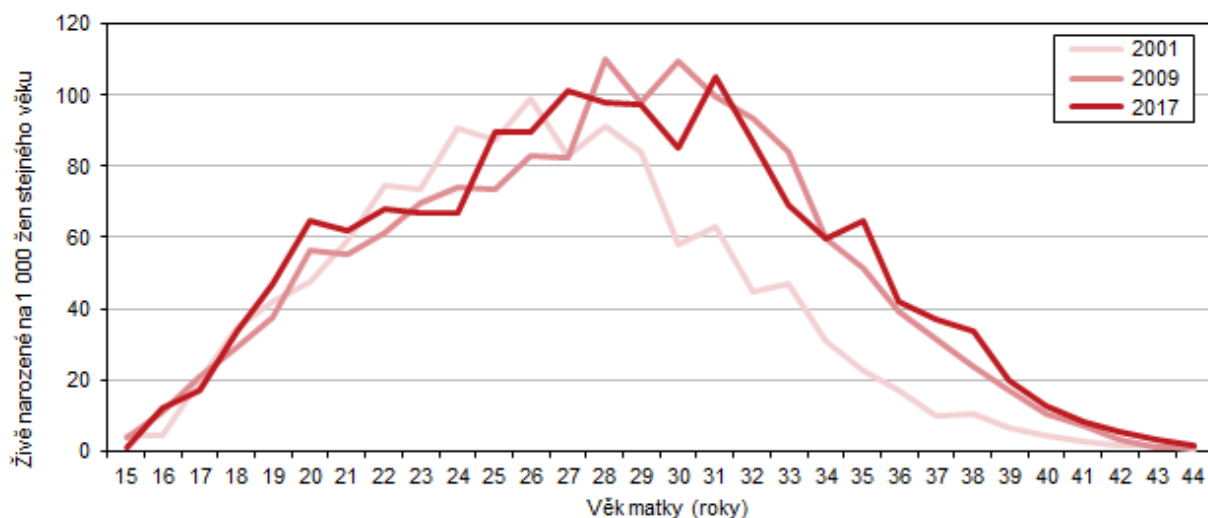
V roce 2017 pokračoval trend dlouhodobého růstu počtu (a podílu) dětí narozených mimo manželství¹. Již od roku 2006 je podíl takto narozených dětí v kraji vyšší než 50 % všech narozených dětí a tento podíl se každoročně navyšoval až do roku 2016.

Živě narození mimo manželství ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností v roce 2017

Graf 1.9. Míry plodnosti podle věku matky v Karlovarském kraji

Zdroj: ČSÚ

¹ Z dostupných údajů ovšem nelze zjistit, kolik z dětí narozených mimo manželství se skutečně narodilo svobodným matkám žijícím v domácnosti bez partnera a kolik jich žije v úplných rodinách bez uzavření sňatku.

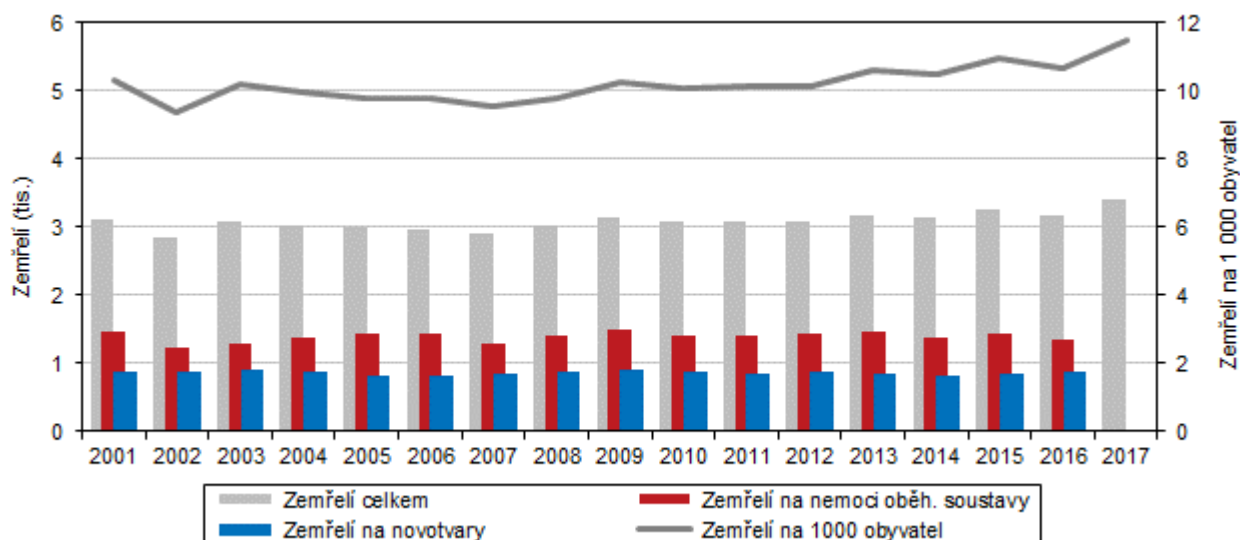
V roce 2017 se poprvé od začátku devadesátým let minulého stolení tento podíl ve srovnání s minulým rokem snížil. V Karlovarském kraji se mimo manželství narodilo celkem 1 654 dětí, což představuje 60,1 % všech živě narozených dětí. Tento podíl je druhý nejvyšší ze všech regionů ČR po Ústeckém kraji a republikový průměr převyšuje o 11,1 procentního bodu. Z okresů Karlovarského kraje zaznamenal nejvyšší podíl dětí narozených mimo manželství okres Sokolov (65,1 %), naopak nejnižší okres Karlovy Vary (56,4 %).

Úmrtnost v kraji zaznamenala meziroční nárůst.

V minulém roce zemřelo v Karlovarském kraji 3 406 obyvatel, což představuje meziroční nárůst o 239 osob, tj. o 7,5 %. Ukazatel úmrtnosti (počet zemřelých na 1 000 obyvatel středního stavu) se dlouhodobě udržoval na přibližně stejné úrovni, ale v několika posledních letech je možné pozorovat rostoucí tendenci tohoto ukazatele. V roce 2017 činila jeho hodnota 11,5 ‰. V celorepublikovém srovnání byla úmrtnost v Karlovarském kraji nejvyšší ze všech regionů ČR a byl jedním z osmi krajů s vyšší hodnotou úmrtnosti, než je průměr ČR (10,5 ‰). K meziročnímu zvýšení úmrtnosti došlo téměř ve všech regionech ČR s výjimkou Hl. města Prahy.

Graf 1.9. Zemřelí v Karlovarském kraji

Zdroj: ČSÚ

Z okresů Karlovarského kraje vykazoval v roce 2017 nejvyšší úmrtnost okres Cheb (12,2 ‰). Podle příčiny úmrtí zaujímají rozhodující podíl nemoci oběhové soustavy (1 479 osob, tj. 43,4 %), na zhoubné novotvary zemřelo celkem 851 osob, tj. 25,0 %. Muži umírají dvakrát častěji (107, tj. 6,1 % všech úmrtí mužů) na vnější příčiny nemocnosti, jako jsou například dopravní nehody, sebevraždy apod. než ženy (55, tj. 3,3 % všech úmrtí žen).

Novorozenecká i kojenecká úmrtnost se meziročně zvýšily.

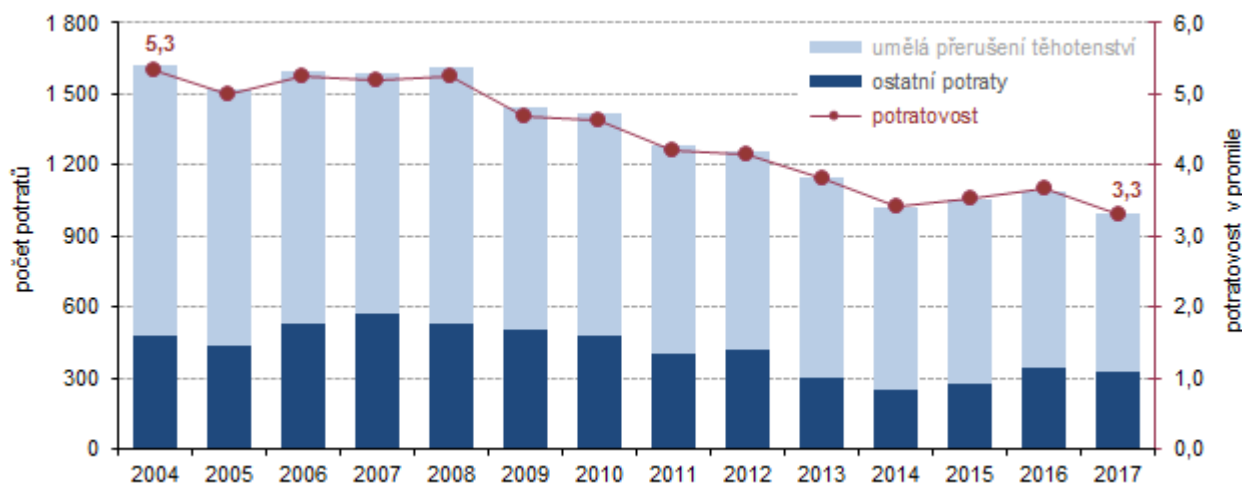
Úmrtnost v nízkém věku se v kraji meziročně zvýšila, a to jak novorozenecká, tak i kojenecká. Novorozenecká úmrtnost se pohybovala v roce 2017 na úrovni 2,5 ‰, kojenecká úmrtnost dosahovala 5,1 ‰. Přestože obě míry úmrtnosti v kraji vykazují dlouhodobě klesající tendenci, pohybují se většinou nad republikovým průměrem a v posledních dvou letech došlo u obou měr úmrtnosti k meziročnímu nárůstu. V rámci celé České republiky byla hodnota novorozenecké úmrtnosti v našem kraji třetí nejvyšší ze všech regionů. Hodnota kojenecké úmrtnosti byla dokonce nejvyšší ze všech krajů ČR.

Míra potratovosti je šestá nejvyšší v ČR.

Míra potratovosti, vyjádřená počtem potratů na 1 000 obyvatel, do roku 2008 v Karlovarském kraji kolísala kolem 5,2 ‰, od roku 2009 jsme mohli pozorovat klesající trend míry potratovosti. V roce 2017 činila hodnota míry potratovosti v našem kraji 3,3 ‰, což představuje stejnou úroveň potratovosti jako průměr ČR. V meziokresním srovnání vykazoval nejvyšší míru potratovosti okres Cheb (3,8 ‰), nejnižší naopak okres Karlovy Vary (3,1 ‰). V rámci celé ČR vykazuje Karlovarský kraj šestou nejvyšší míru potratovosti, vyšší hodnotu tohoto ukazatele sledujeme v Ústeckém, Libereckém, Plzeňském, Středočeském a Moravskoslezském kraji.

Graf 1.10. Počet potratů a potratovost v Karlovarském kraji

Zdroj: ČSÚ

Jak lze vyčíst i z grafu 1.10., počet potratů dlouhodobě klesá, a to především díky poklesu počtu umělých přerušeni těhotenství. Od roku 2003 se počet potratů v Karlovarském kraji snížil o 728 na 991 v roce 2017, tj. o 42,2 %. Od roku 1990 činí tento pokles dokonce 75,2 %. V letech 2015 a 2016 jsme mohli pozorovat mírný meziroční nárůst počtu potratů, a to vlivem nárůstu ostatních potratů. V roce 2017 se počet potratů ve srovnání s předcházejícím rokem snížil, klesal přitom počet ostatních potratů (o 4,1 %) a výrazný byl pokles umělých přerušeni těhotenství (o 11,2 %). Míra potratovosti v Karlovarském kraji se dlouhodobě pohybuje vysoko nad úrovní celorepublikového průměru.

Věková struktura, index stáří, naděje dožití

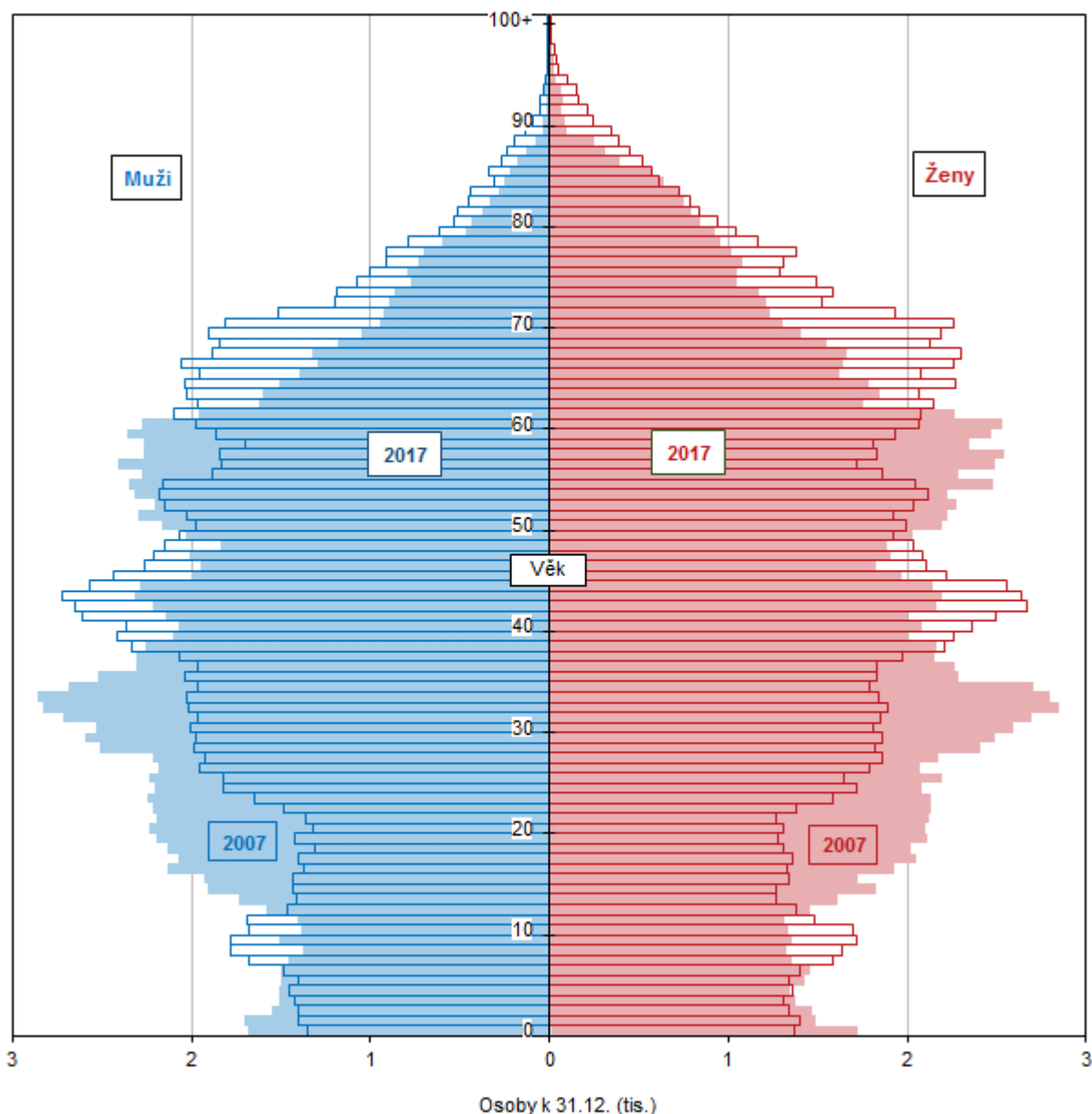
Podíl 65letých a starších osob v populaci kraje v posledních letech narůstá.

Podíl dětí do 14 let na celkové populaci Karlovarského kraje v roce 2017 představoval 15,0 % a zaznamenal tak za posledních dvacet let pokles o 3,6 procentního bodu. Také podíl ekonomicky aktivních obyvatel, tj. obyvatel ve věku 15–64 let, se v tomto období snížil, a to o 4,9 procentního bodu na 65,6 % všech obyvatel kraje. Naopak podíl obyvatel v poproduktivním věku 65 a více let stoupá a od roku 1997 zaznamenal nárůst o 8,0 procentních bodů na 19,4 %. Situace v ostatních regionech ČR je velmi podobná, je zřejmé, že populace České republiky stárne.

Graf 1.11. Věkové složení obyvatel Karlovarského kraje v letech 2007 a 2017

Zdroj: ČSÚ

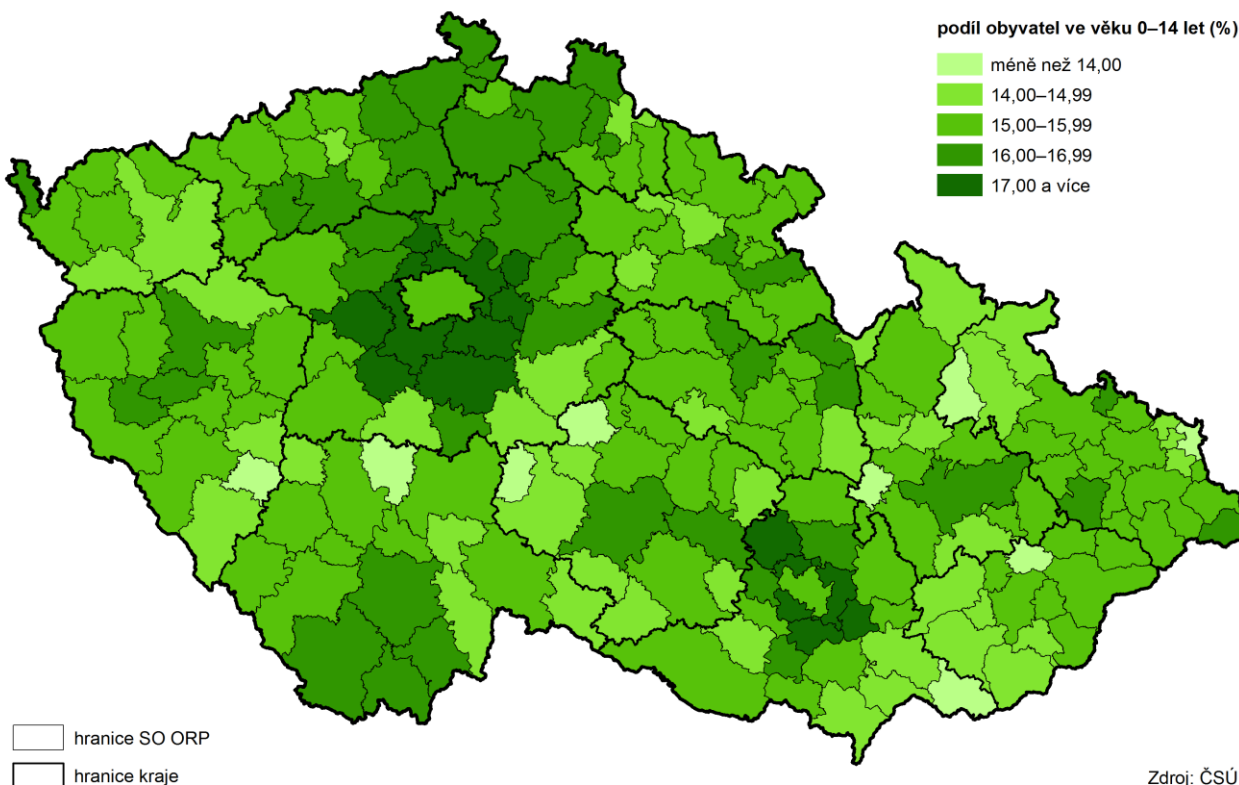
Průměrný věk obyvatel kraje se zvyšuje.

Průměrný věk obyvatel Karlovarského kraje na konci roku 2017 činil 42,7 roku a ve srovnání s předcházejícím rokem se zvýšil o 0,3 roku. Průměrný věk žen byl přitom vyšší (44,0 roku) než průměrný věk mužů (41,3 roku). Průměrný věk populace kraje byl již čtvrtý rok za sebou vyšší než v celé ČR, a to u mužů i u žen. V průběhu posledních dvaceti let se průměrný věk obyvatel Karlovarského kraje zvýšil o 6 let. Z okresů v kraji vykazuje nejvyšší průměrný věk obyvatel okres Karlovy Vary (43,5 roku), nejnižší naopak okres Sokolov (42,0 roku).

Index stáří se neustále zvyšuje...

Stárnutí populace můžeme sledovat také indexem stáří, který vyjadřuje, kolik osob ve věku 65 a více let připadá na 100 dětí ve věku do 14 let. Index stáří v Karlovarském kraji v roce 2011 poprvé překročil hodnotu 100 a nadále se každoročně zvyšuje. Na konci roku 2017 již připadalo na 100 dětí do 14 let celkem 129,6 seniorů, což je o 7,5 více než v celé ČR (122,1 seniorů).

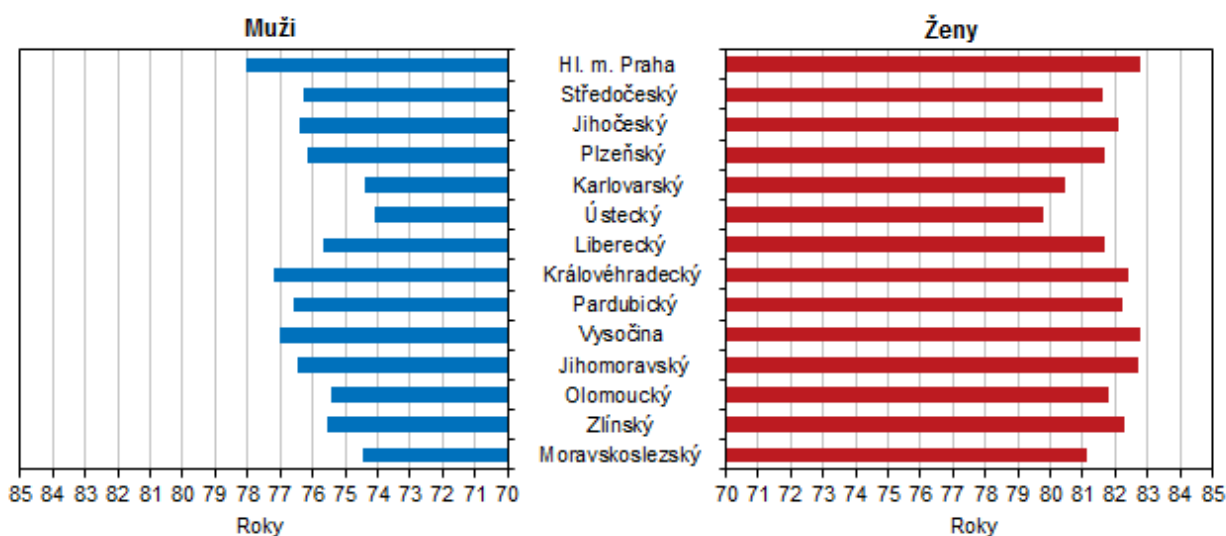
Děti ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností k 31. 12. 2017

Ve většině krajů ČR převyšuje hodnota indexu stáří celorepublikový průměr, nižší hodnotu tohoto ukazatele vykazují pouze čtyři regiony – Hl. město Praha a kraje Liberecký, Ústecký a Středočeský. Hl. město Praha je zároveň jediným regionem ČR, kde index stáří doznal meziroční pokles.

Graf 1.12. Naděje dožití při narození podle pohlaví podle krajů v letech 2016–2017

Zdroj: ČSÚ

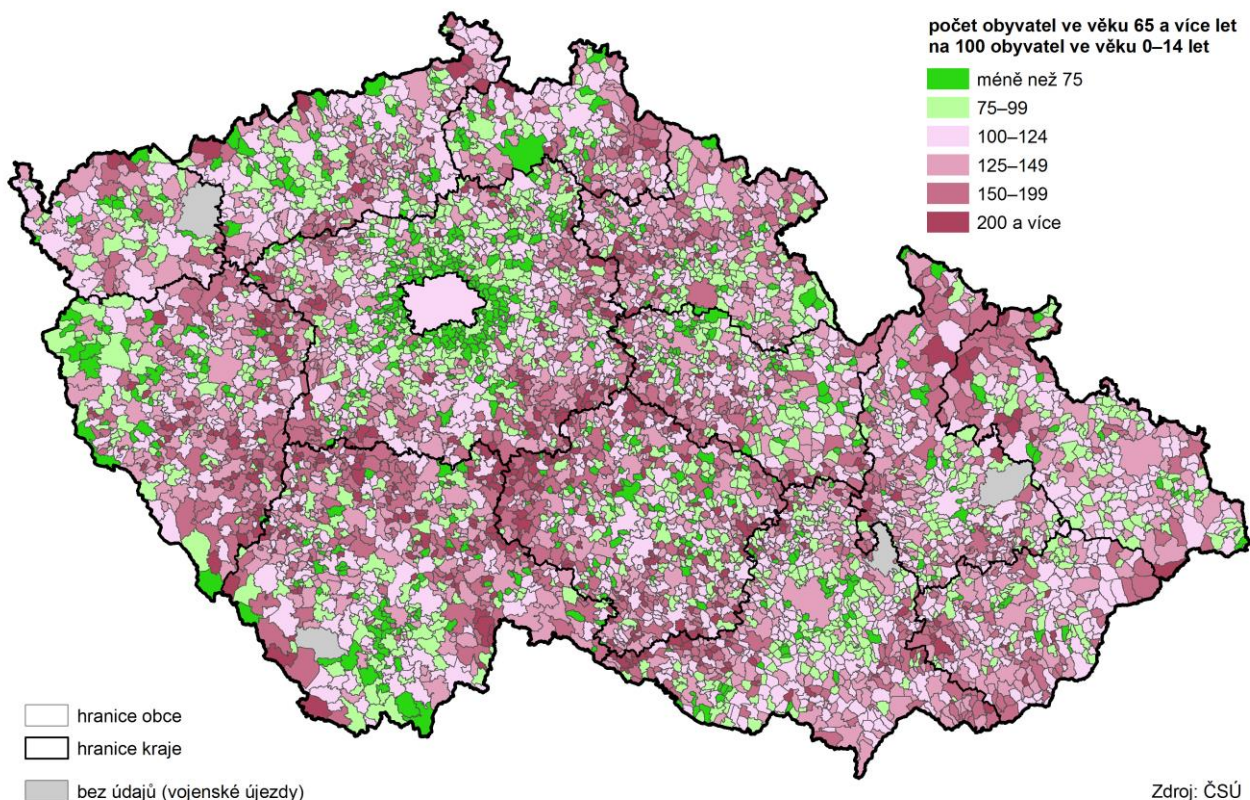

Poměr nejmladší a nejstarší věkové kategorie se liší v závislosti na pohlaví. Pro ženy dosahoval index stáří v našem kraji v roce 2017 vysoké hodnoty 153,7 (tzn., že na 100 dívek do 14 let připadalo téměř 154 seniorek). Naopak hodnota tohoto ukazatele

u mužů činila 106,8, na 100 chlapců tak připadalo 107 mužů 65letých a starších. Nejvyšších hodnot v meziokresním srovnání dosahoval index stáří v okrese Karlovy Vary (142,6), je také okresem Karlovarského kraje, kde hodnota indexu stáří u mužů dosahuje již od roku 2013 hodnoty vyšší než 100. Poprvé v roce 2017 přesáhla tuto hranici i hodnota indexu stáří v okrese Cheb.

Index stáří v obcích k 31. 12. 2017

...stejně jako index ekonomického zatížení.

Index ekonomického zatížení vyjadřuje, kolik nevýdělečně činných osob (tj. kolik dětí do 14 let a seniorů ve věku 65 a více let) připadá na 100 osob v ekonomicky aktivním věku. V Karlovarském kraji činila v roce 2017 hodnota tohoto ukazatele 52,5. To je třetí nejnižší hodnota v celé ČR po Moravskoslezském kraji a Hl. městě Praze. Index ekonomického zatížení má v našem kraji (stejně jako v celé republice) rostoucí tendenci, v posledních deseti letech se jeho hodnota zvýšila o 13,2. Z okresů Karlovarského kraje vykazuje nejvyšší hodnotu indexu ekonomického zatížení okres Karlovy Vary (53,3), naopak nejnižší okres Sokolov (51,1).

Druhá nejnižší naděje dožití při narození žen i mužů v celé ČR.

Neustále se zvyšuje také naděje dožití obyvatel Karlovarského kraje. V roce 2001 činila naděje dožití při narození u mužů 70,6 let a u žen 76,9 let. V roce 2017 dosahovaly hodnoty tohoto ukazatele u mužů již 74,4 let a u žen 80,5 let. V mezikrajském srovnání však stále platí, že se jedná o jedny z nejnižších hodnot tohoto ukazatele, v roce 2017 byla naděje dožití žen i mužů v našem kraji druhá nejnižší po Ústeckém kraji. Proti republikovému průměru mají muži v našem kraji naději dožití nižší o 5,4 let a ženy o 5,0 let.